

o českých svätcoch. Upozornil tiež na sociálno-komunikatívny problém — t.j. akému vnímateľovi boli legendy v 17. a 18. storočí určené. V diskusii sa uvažovalo o vzťahu barokového zemského a obrodeneckého národodžajkového patriotizmu ako i o možnostiach skúmať premeny určitých legendických motívov od stredoveku k baroku — od stredovekého univerzalizmu k barokovému partikularizmu.

Piate stretnutie — téma: Semiotika atribútov svätcov. J. Kolár sa v úvodnom referáte zaoberal problematikou vzťahu atribútu a znaku v súvislosti s prejavmi tohto vzťahu pri zobrazení svätcov, I. Kořán predniesol príspevok venovaný atribútom jednotlivých českých svätcov a ich vývinu.

Súčasťou programu venovaného legende boli i dve prednášky organizované Francúzskym inštitútom pre výskum v spoločenských vedách, ktoré sa konali v decembri 1992. Jérôme Baschet predniesol referát na tému Nové problematiky a metódy dejín stredovekých obrazov a Jean-Claude Schmitt vystúpil s príspevkom Obrazy a obrazovnosť v stredoveku. Obaja historici umenia sa venujú výskumu stredovekého výtvarného umenia v rámci „skupiny výskumu stredovekých obrazov“ v Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, kde se oi. zaoberajú i analýzou ikonografických prvkov pomocou počítačov.

Na záver možno konštatovať, že jednoduchý výpočet príspevkov prednesených na seminároch ukazuje bohatstvo tém a problémov súvisiacich s výskumom legendy. Výrazným prínosom celého podujatia bolo predovšetkým jeho interdisciplinárne zameranie, ktoré umožnilo uvažovať o legendách z hľadiska rôznych spoločenskovedných odborov.

Olga Baginová

Konferencje Caratteri e diffusione del latino in età arcaica, Pisa, září 1992.

Ve dnech 25.—26. září 1992 se uskutečnila na Univerzitě v Pise, pod záštitou Dipartimento di Glottologia dell'Università di Pisa, konference na téma „Caratteri e diffusione del latino in età arcaica“ (Charakter a rozšíření latiny v archaickém období).

Toto pozoruhodné symposium italských vědců se konalo v prostorách Jazykovědného ústavu Univerzity v Pise, hlavním organizátorem byl prof. E. Campanile. Během pátečního odpoledne a sobotního dopoledne zaznělo celkem sedm referátů; konferenci předsedal prof. C. De Simone z univerzity v Tübingen.

D. Silvestri z Istituto Universitario Orientale v Neapoli přednesl velmi závažný a nejdiskutovanější příspěvek: I piú antichi documenti epigrafici del latino. Pokusil se obhájit pravost v posledních letech velmi diskutované, a pravděpodobně nejstarší latinské epigrafické památky — tzv. spony z Praeneste, na základě argumentů týkajících se grafiky nápisu a paralelních jazykových jevů na archaických nápisech latinských a faliských (Duenos, base z Tivoli, Cista Ficoroni). Příspěvek vzbudil velmi živou a protichůdnou diskusi, která vyústila v kritiku M. Guarducciové — hlavní obhájkyně tezi o nepravosti spony. S menším ohlasem se setkal Silvestriho návrh na novou interpretaci úvodní, porušené pasáže nápisu ze Satrika.

M. Cristofani z Univerzity v Neapoli hovořil o nejstarších latinských textech z Etrurie (Le prime iscrizioni latine dell'Etruria); šlo převážně o texty z 3. stol. př. Kr. Páteční večer uzavřela přednáška E. Campanileho z Pisy na téma „Il latino dialettale“, která se týkala pronikání nářečních prvků do latiny města Říma, pod vlivem mluvené latiny venkovských obyvatel Latia, kteří byli v užším kontaktu s italskými kmeny v sousedních krajinách.

Bohatá diskuse prvního dne, která následovala, se vztahovala především k příspěvku D. Silvestriho. Pro pravost spony z Praeneste se jednoznačně vyjádřili M. Cristofani, E. Campanile, C. De Simone. Ambivalentní stanovisko zaujal A. L. Prosdocimi, který vyjádřil pochybnosti o tom, zda lze dokázat pravost nápisu spony s konečnou platností. Osamoceným obhájcem „nepravosti“ spony zůstal R. Lazzeroni.

V sobotu hovořil nejprve A. La Regina z Říma na téma „Modelli architettonici romani del mondo sannitico“; mimo jiné podal přehled latinismů na epichorických nápisích z okolí Paesta a Abruzzu. A. Franchi De Bellis z Urbina předložila ve své přednášce *La diffusione del latino al di fuori del Latium vetus* k diskusi 21 archaických, převážně fragmentárních latinských nápisů nalezených mimo Latium. P. Poccetti z Říma přednesl zajímavý a metodologicky velmi přínosný příspěvek *La latinizzazione del mondo italico attraverso l'epigrafie* o šíření latiny ve starověké Itálii. Konferenci uzavřel R. Lazzeroni z Pisy přednáškou *Il latino delle iscrizioni di Pesaro*.

Celá konference přinesla mnoho nových podnětů pro studium archaických latinských památek i pro oblast italských jazyků a jejich vzájemných kontaktů. Atmosféra byla velmi pracovní, každý referát byl východiskem k delší, někdy i dosti bouřlivé diskusi.

D. Urbanová

„Rehabilitace“ spony z Praeneste

Dne 8. 10. 1992 uveřejnil italský deník *L'Unità* článek pod titulem „Ma quell' antica fibula è falsa, anzi è vera“. V českých zemích jsme si v poslední době zvykli slyšet slovo „rehabilitace“ velmi často, v oblasti archeologie by se sice mohlo jevit jako nepatřičné, ale zdá se, že i zde je na místě. Jedná se totiž o „rehabilitaci“ proslulé spony z Praeneste, nesoucí nejstarší dosud známý latinský nápis: *MANIOS MED FHE: FHKED NUMASIOI*, o jejíž pravosti se v posledních deseti letech vyslovovaly pochybnosti. Především díky pracím M. Guarducciové byla považována za falzum. Došlo to tak daleko, že v katalogu výstavy *L'Europa e gli Etruschi*, která se nyní koná v Grand Palais v Paříži, je spona přímo jako falzum uváděna. Nedávno vstoupil do dlouhotrvající diskuse o autentičnosti spony Edilberto Formigli, odborník na antickou techniku zpracování kovů (restauroval jeden ze dvou známých „bronzů“ z Riace), prostým prohlášením „Spona je pravá“. Učinil tak na semináři o etruských špercích, konaném na podzim v Murlo u Sieny.

Jeho tvrzení se zakládá na dlouhodobém archeometrickém výzkumu pomocí elektronických mikroskopů, rentgenu a mikrosond. Formigli ujišťuje, že pravost antických šperků se dá zjistit přesně jedině na základě těchto rozborů, jimiž lze odhalit „chyby“ zlatníků-falzifikátorů z 19. století, nebo spíše zjistit velmi drobné odchylky ve zpracování některých detailů. Doposud zřejmě nerušeně leží v mnoha muzeích bezpočet přísně střežených falzifikátů z minulého století. Na základě podrobných rozborů konstatuje Formigli, že radiografická zkouška vnitřku spony odhalila starověký způsob její stavby, a pozorování prováděná elektronickým mikroskopem ukázala obsah osmia a iridia, které byly charakteristickou příměsí v starověkém zlatě.

Doufejme tedy, že bylo v tomto směru Formigliem řečeno „poslední slovo“ o pravosti spony z Praeneste, a že je tedy možno prohlásit tuto důležitou antickou památku za „rehabilitovanou“.

D. Urbanová